

odnosu, odnos čovjeka prema prirodi neposredno je njegov odnos prema čovjeku, kao što je odnos prema čovjeku neposredno njegov odnos prema prirodi, njegovo vlastito prirodno odredjenje. U tom odnosu pokazuje se, dakle, na osjetilan način, svedeno na očiglednu činjenicu to koliko je ljudska suština postala čovjeku prirodna ili koliko je priroda postala čovjekova ljudska suština. Iz tog odnosa može se, dakle, prosudjivati cjelokupan stupanj čovjekova obrazovanja. Iz karaktera toga odnosa slijedi koliko je čovjek postao za sebe i koliko je sebe shvatio kao rodno biće, kao čovjeka; odnos muškarca prema ženi je najprirodniji odnos čovjeka prema čovjeku. U njemu se, dakle, pokazuje, koliko je prirodno odnošenje čovjeka ljudsko ili koliko je ljudska suština njemu postala prirodnim bićem, koliko je njegova ljudska priroda postala njemu prirodom. U tom se odnosu takodjer pokazuje koliko je čovjekova potreba postala ljudskom potrebom, koliko mu je, dakle, drugi čovjek kao čovjek postao potrebom, koliko je on u svom najindividualnijem postojanju istovremeno i društveno biće.

Prvo pozitivno ukidanje privatnog vlasništva, grubi komunizam, samo je, dakle, pojavni oblik podlosti privatnog vlasništva koje hoće da se postavi kao pozitivna zajednica.

2. Komunizam a) još političke prirode, demokratski ili despotski; b) s ukidanjem države, ali istovremeno još nedovršen i još uvijek aficiran privatnim vlasništvom, tj. čovjekovim otudjenjem. U oba oblika komunizam se već pokazuje kao reintegracija ili povratak čovjeka u sebe, kao ukidanje čovjekova samootudjenja, ali pošto još nije shvatio pozitivnu suštinu privatnog vlasništva, i pošto je isto tako malo shvatio ljudsku prirodu potrebe, on je njime još prožet i pod njegovim uticajem. On je, doduše, shvatio pojam privatnog vlasništva, ali još nije shvatio njegovu suštinu.

3. Komunizam kao pozitivno ukidanje privatnog vlasništva kao čovjekova samootudjenja, te stoga, kao zbiljsko prisvajanje čovjekove suštine od čovjeka i za čovjeka, potpun, svijestan i unutar cjelokupnog bogatstva dosadašnjeg razvitka nastali povratak čovjeka sebi kao društvenog, tj. čovjecnog čovjeka. Taj komunizam kao dovršni naturalizam = humanizam, kao dovršni humanizam = naturalizam, on je istinsko rješenje sukoba između čovjeka i prirode, između čovjeka i čovjeka, istinsko rješenje borbe između egzistencije i suštine, između opredmećivanja i samootpredmećivanja, između slobode i nužnosti, između individuma i roda. On je rješenje zagonetka historije i zna da je on to rješenje.